EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 28.4.2004
KOM(2004) 328 slutlig

2004/0113 (CNS)

C6-0071/04

Förslag till

RÅDETS RAMBESLUT

om vissa rättssäkerhetsgarantier i brottmål i Europeiska unionen

(framlagt av kommissionen)

{SEK(2004) 491}

MOTIVERING

1. INLEDNING

1. Syftet med detta förslag till rambeslut är att fastställa miniminormer för vissa rättssäkerhetsgarantier som skall gälla i brottmål i hela Europeiska unionen.

2. I artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen föreskrivs att unionen skall respektera de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner. Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna undertecknades och proklamerades högtidligen av Europeiska kommissionen, rådet och Europaparlamentet i december 2000.

3. I slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors 1999[1] angavs att principen om ömsesidigt erkännande borde bli en hörnsten i det rättsliga samarbetet, men det klargjordes samtidigt att ömsesidigt erkännande ”… samt en nödvändig tillnärmning av lagstiftningen skulle underlätta […] det rättsliga skyddet av enskildas rättigheter”[2]. Europeiska rådet uppmanade också rådet och kommissionen att gå vidare med åtgärder för att underlätta tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande, samtidigt som medlemsstaternas grundläggande rättsprinciper respekteras[3].

4. I kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet av den 26 juli 2000 om ömsesidigt erkännande av slutgiltiga avgöranden i brottmål[4] angavs att det därför måste ”garanteras att behandlingen av misstänkta och rätten till försvar inte försämras av att principerna [om ömsesidigt erkännande] tillämpas, utan att förfarandet till och med bidrar till ökad rättssäkerhet.”

5. Detta bekräftades i det åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål[5] (nedan kallat åtgärdsprogrammet) som har antagits av rådet och kommissionen. I programmet påpekades att omfattningen av ömsesidigt erkännande hänger nära samman med ”förekomsten av och innehållet i vissa parametrar som är avgörande för dess effektivitet”.

6. Dessa parametrar inbegriper ”[m]ekanismer till skydd för (...) de misstänktas rättigheter” (parameter 3) och ”[f]astställande av nödvändiga gemensamma miniminormer för att underlätta tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande” (parameter 4). Detta förslag till rambeslut är ett uttryck för det fastslagna målet att stärka skyddet av personers rättigheter.

7. Förslaget syftar till att stärka misstänktas och tilltalades rättigheter i allmänhet. Ett likvärdigt skydd för misstänkta och tilltalade i hela unionen genom införande av dessa gemensamma miniminormer skulle underlätta tillämpningen av principen om

---

1 15–16 oktober 1999.
2 Slutsats 33.
3 Slutsats 37.
4 KOM(2000) 495 slutlig, 29.7.2000.
5 EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.

ömsesidigt erkännande på det sätt som anges i avsnitt 5, ”Principen om ömsesidigt erkännande”, nedan. Det var i samband med stats- och regeringschefernas överläggningar i Tammerfors som man konstaterade att ”nödvändig tillnärmning” borde ske.

8. Samtidigt som rambeslutet syftar till att stärka rätten till en rättvis rättegång i allmänhet, kommer det också att ha till effekt att garantera ett rimligt skydd för i synnerhet utländska misstänkta och tilltalade[6], eftersom flera av bestämmelserna är särskilt avsedda för dem. Antalet utländska tilltalade ökar på grund av flera olika faktorer (ökad rörlighet i arbetslivet, fler människor som semestrar i utlandet, förändrade migrationsmönster samt ökat antal asylsökande, flyktingar och fördrivna personer i unionen etc.), och detta kommer att fortsätta. Under senare år har medvetandet ökat om den allvarliga gränsöverskridande brottsligheten; brottslig verksamhet riktad mot Europeiska unionens finansiella intressen har en gränsöverskridande karaktär. EG-fördraget gör det möjligt för människor att ”fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier”[7]. Statistik visar att omkring 6 miljoner EU-medborgare är bosatta i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten[8]. Logiskt sett kommer antalet migranter som blir inblandade i brottmål att öka med det ökande utövandet av rätten till fri rörlighet och bosättning. Det är medlemsstaterna som ansvarar för att se till att EU-medborgare behandlas på rätt sätt om de skulle hamna inför domstol i ett brottmål i en annan medlemsstat än sin egen.

2. EUROPEISKA KONVENTIONEN OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

9. Alla medlemsstater har straffrättssystem som uppfyller kraven i artikel 5 (rätten till frihet och säkerhet) och artikel 6 (rätten till en rättvis rättegång) i konventionen om de mänskliga rättigheterna, och använder sig av en rad rättssäkerhetsgarantier. Syftet här är inte att upprepa innehållet i människorättskonventionen, utan att främja en viss standard i tillämpningen. Detta kan åstadkommas genom att man får medlemsstaterna att enas om en unionsövergripande modell för en ”rättvis rättegång”.

10. Antalet fall där talan väcks vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna och den rättspraxis som emanerar från denna domstol visar att efterlevnaden av konventionen inte är universell. Antalet fall där talan väcks ökar från år till år[9], och Europadomstolen är gravt överbelastad[10]. Antalet ärenden växte med över 500 % under 1993–2000. Bättre information om rättssäkerhetsgarantier skulle ge ökade kunskaper om vilka rättigheter som gäller hos alla aktörer i de straffrättsliga systemen och underlätta efterlevnaden av de relevanta bestämmelserna.

---

6 Med ”utländska misstänkta och tilltalade” avses personer som inte är medborgare i det land där de anhålls. Det finns ytterligare en uppdelning som måste beaktas: vissa utlänningar är EU-medborgare från en annan medlemsstat, medan andra är medborgare i tredje land. Om inte annat anges så spelar det med avseende på detta förslag ingen roll vilken av dessa kategorier de tillhör.

7 Artikel 18 i EG-fördraget.

8 Källa: i Eurostats migrationsstatistik för 1998, 1999 och 2000 anges antalet EU-medborgare som är bosatta i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten uppgå till 5 900 000.

9 Rapport från *Evaluation Group to the Committee of Ministers on the European Court of Human Rights* (EG(2001)1 av den 27 september 2001.

10 Förord till den rapport från som det hänvisas till i fotnot 9.

11. Detta förslag till rambeslut tar upp vissa rättigheter som identifierats som grundläggande. Många av dessa finns redan i en eller annan form i medlemsstaternas straffrättsliga system. Till dessa rättigheter hör rätten till rättshjälp och rätten att förstå innebörden av och grunden för anklagelsen, som i sin tur ligger till grund för rätten till översättning av handlingar och tillgång till en tolk i de fall den tilltalade inte förstår rättegångsspråket. Även om det är lämpligt att varje medlemsstat beslutar om sitt eget straffrättsliga system, bör skillnaderna beträffande dessa grundläggande rättssäkerhetsgarantier minimeras.

3. EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

12. Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna undertecknades och proklamerades högtidligen av Europeiska kommissionen, rådet och Europaparlamentet i december 2000[11]. Stadgan omfattar de medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter som tillkommer EU-medborgarna och sammanfattar de konstitutionella traditioner och internationella åtaganden som är gemensamma för medlemsstaterna. Betydelsefullt är att stadgan bekräftar att Europeiska unionen är en politisk gemenskap och inte endast en ekonomisk organisation. Stadgan föreskriver vidare att de grundläggande rättigheterna skall vara grunden för all europeisk lagstiftning.

13. I kapitlet ”Rättskipning” (artiklarna 47–50) fastställs att var och en har rätt till en rättvis rättegång (artikel 47) och att var och en som har anklagats [för en lagöverträdelse] skall garanteras respekt för rätten till försvar (artikel 48). Bestämmelserna tar upp presumtionen att en åtalad är oskyldig tills motsatsen bevisats, legalitetsprincipen (”inget brott utan lag, inget straff utan lag”) och proportionalitetsprincipen (proportionalitet mellan brott och straff). Principen om att ingen skall åtalas och dömas två gånger för samma brott (*ne bis in idem*) utsträcks till att gälla hela EU.

14. Detta förslag har utformats i människorättskonventionens anda. Det bidrar till definitionen av ”rättvis rättegång” och fastställandet av gemensamma normer för ”rätten till ett försvar”, och därigenom till att främja en likvärdig behandling vid rättegångar i hela EU.

4. BAKGRUND TILL KOMMISSIONENS RAMBESLUT

15. I enlighet med slutsatserna från Tammerfors har kommissionen vidtagit nödvändiga åtgärder för att genomföra åtgärdsprogrammet om ömsesidigt erkännande och därvid tagit hänsyn till relevanta parametrar. I inledningen till åtgärdsprogrammet påpekas att omfattningen av det ömsesidiga erkännandet hänger nära samman med förekomsten av och innehållet i vissa parametrar som är avgörande för dess effektivitet. För att kunna beakta parametrarna 3 och 4, som nämns i punkt 6 ovan, var det nödvändigt att överväga möjligheterna att vidta åtgärder för rättssäkerhetsgarantier på EU-nivå. Kommissionen lät frågan gå på remiss och utförde en utvidgad konsekvensanalys.

---

[11] Stadgetexten finns på följande webbadress: : http://www.europarl.eu.int/charter/default_sv.htm.

16. I februari 2003 lade kommissionen fram en grönbok om rättssäkerhetsgarantier för misstänkta och tilltalade i brottmål i Europeiska unionen[12]. I grönboken konstaterades att alla EU-medlemsstater har undertecknat den traktat som i första hand fastställer dessa grundnormer, nämligen Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Det gäller även samtliga kandidatländer, så förutsättningarna för att skapa ömsesidigt förtroende finns redan. Det klargjordes dock samtidigt att skillnader i tillämpningen hittills hade legat i vägen för ömsesidigt förtroende och tillit, och att det för att komma till rätta med problemet är motiverat att EU vidtar åtgärder för rättssäkerhetsgarantier i enlighet med artikel 31 i EU-fördraget.

17. Kommissionen mottog 78 skriftliga svar på frågorna i grönboken[13], samt en rad e-postmeddelanden, telefonsamtal och andra reaktioner. De allra flesta som svarade stödde kommissionens förslag om att fastställa miniminormer för rättssäkerhetsgarantier. Många välkomnade förslagen, men ansåg samtidigt att de inte var tillräckligt långtgående[14]. Av medlemsstaterna svarade Irland, Luxemburg, Österrike, Förenade kungariket, Nederländerna, Finland, Danmark Tyskland, Sverige och Frankrike genom antingen sitt justitieministerium eller något annat regeringsorgan. Synpunkterna från dessa organ sträckte sig från stöd[15] till motstånd[16]. Även de nya medlemsstaterna deltog i samrådet. Slovakien och Republiken Tjeckien svarade på frågorna i grönboken och företrädare från alla de nya medlemsstaterna deltog i bilaterala och andra möten.

18. I juni 2003 höll kommissionen en offentlig utfrågning om rättssäkerhetsgarantier. Alla som hade svarat på frågorna i grönboken eller uttryckt intresse inbjöds att närvara och komma med synpunkter muntligen. Dessutom uppmanades alla medlemsstater att sända en företrädare. Vid utfrågningen framkom ett tämligen stort stöd för kommissionens förslag från rättstillämpare och icke-statliga organisationer. Medlemsstaternas företrädare var splittrade i sitt stöd. Slovakien och Tjeckien sände observatörer. De medlemsstater som vänder sig emot idén åberopar (1) subsidiaritetsprincipen, (2) farhågor om den rättsliga grunden och (3) en oro för att

---

12 KOM(2003) 75 slutlig, 19.2.2003.

13 De skriftliga svaren finns tillgängliga på GD RIF:s webbplats: http://europa.eu.int/comm/justice_home/fsj/criminal/procedural/fsj_criminal_responses_en.htm.

14 Till dem som kom med positiva reaktioner hörde bland annat Amnesty International: ”AI welcomes any measures taken which aim to ensure the implementation of existing obligations of Member States under international human rights treaties and ensure the highest possible standards for the protection of human rights, including the rights to fair trial, and do not risk weakening existing standards or practice to the lowest common denominator”. Law Society of England and Wales: ”The Law Society welcomes the publication of the Green Paper, which we consider an important step in developing mutual trust between member states in the protections of individuals”. Den franska kassationsdomstolen: ”This type of initiative seems particularly appropriate insofar as it is part of the creation of a real European area of justice. It is even more interesting because it is capable of giving people greater confidence in the different European legal systems, by harmonising procedural safeguards”. Kritiken från Liberty (vars svar i princip var positivt) var typisk för många av invändningarna på vissa punkter: It is a weakness of this Green Paper that it does not address certain critical rights, namely the right to bail; the right to have evidence handled fairly; symmetry in sentencing; double jeopardy; and trials *in absentia”*.

15 Som ett exempel på stöd följer ett yttrande från det finska justitieministeriet: ”As regards the areas proposed in the Green Paper, Finland supports minimum Union-level standards on the right to legal assistance, the right to interpretation and translation assistance, and the Letter of Rights. It is particularly important to ensure that these rights are catered for at a sufficiently early stage, i.e. right from the moment the suspect is apprehended or at the latest by the time he/she starts to be questioned”.

16 För en negativ bedömning, se svaren från *Minister for Justice, Equality and Law Reform* i Irland: ”[t]he Green Paper […]seeks to introduce obligations which would apply internally in each Member State. This is outside the scope of article 31 and breaches the principle of subsidiarity”.

gemensamma miniminormer skulle kunna leda till en generell sänkning av standarden som skäl för sitt motstånd, samt (4) argumentet att gemensamma miniminormer redan har fastställts i människorättskonventionen. Slutligen (5) uttrycktes farhågor om att det skulle tekniskt svårt att genomföra dessa förslag.

19. Kommissionen anser för det första att endast åtgärder på EU-nivå är tillräckligt effektiva för att garantera *gemensamma* normer på detta område. Hittills har medlemsstaterna respekterat principen om rättvis rättegång, som i huvudsak härrör från människorättskonventionen, på nationell nivå. Detta har lett till skillnader när det gäller vilka skyddsnivåer som tillämpas i olika medlemsstater. Det har också lett till spekulationer om nivån i andra medlemsstater och vid några tillfällen har det förekommit anklagelser om brister i en medlemsstats straffrättsliga system i en annan medlemsstats press och andra medier. Detta problem skulle lösas om miniminormer infördes. Normer kan per definition endast vara *gemensamma* om de fastställs av medlemsstaterna i samverkan, så det är inte möjligt uppnå gemensamma normer om man endast förlitar sig på åtgärder på nationell nivå.

20. Vad gäller den rättsliga grunden åberopar sig kommissionen på artikel 31.1 i Fördraget om Europeiska unionen. I artikel 31.1 föreskrivs att EU kan utforma gemensamma insatser för att säkerställa förenlighet mellan regler när detta är nödvändigt för att förbättra samarbetet. Rättsligt samarbete, och särskilt ömsesidigt erkännande, förutsätter förenliga regler. Därför inbegriper parametrarna i programmet för ömsesidigt erkännande ”[m]ekanismer till skydd för (...) de misstänktas rättigheter” (parameter 3) och ”[f]astställande av nödvändiga gemensamma miniminormer för att underlätta tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande” (parameter 4).

21. Det finns inga skäl för farhågorna att gemensamma normer kommer att leda till en standardsänkning. Det står medlemsstaterna fritt att ha så förmånliga regler de vill, så länge de följer den överenskomna miniminivån. Vidare framgår det klart av bestämmelsen i artikel 17 om bevarande av skyddsnivån att ingenting i rambeslutet kan tolkas som en ”begränsning av eller ett avsteg från” några befintliga rättigheter. Förslaget gäller *gemensamma miniminormer*. Det är otänkbart att medlemsstater, som enligt artikel 6.2 i EU-fördraget är bundna att respektera grundläggande rättigheter, skulle använda detta som grund för att sänka standarden när de egna bestämmelserna är förmånligare än vad EU-rätten föreskriver.

22. Vad gäller den fjärde punkten visar kommissionen undersökningar och samråd samt Europadomstolens rättspraxis att människorättskonventionen tillämpas på mycket olika sätt i medlemsstaterna och att det förekommer många överträdelser av denna konvention. Dessa skillnader inverkar negativt på det gemensamma skyddet av rättssäkerhetsgarantier i unionen, äventyrar det ömsesidiga förtroendet och hindrar en effektiv tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. Vidare är kommissionens mål att genom detta rambeslut göra den praktiska tillämpningen av rättigheterna i människorättskonventionen mer effektiv och öppen, så att alla som är involverade i det straffrättsliga systemet får en ökad medvetenhet om dessa rättigheter, inte bara tilltalade, utan även poliser, jurister, översättare och tolkar samt alla andra aktörer inom det straffrättsliga systemet. Detta borde leda till en bättre efterlevnad av människorättskonventionen.

23. Vad slutligen gäller de tekniska svårigheterna och kostnaderna vill vi hävda att förslaget i slutändan inte skulle leda till orimliga kostnader för medlemsstaterna, eftersom bestämmelserna i huvudsak är en bekräftelse av redan befintliga bestämmelser i människorättskonventionen och relevant rättspraxis.

24. Kommissionen har konstaterat att det bästa sättet att få åtgärderna i åtgärdsprogrammet att fungera väl är att komplettera dem med gemensamma miniminormer på relevanta områden. I ett första skede föreslås miniminormer på följande områden:

– Möjligheterna att få juridisk rådgivning, både före och efter en rättegång.

– Tillgången till kostnadsfri tolkning och översättning.

– Garantier för att personer som inte är kapabla att förstå eller följa ärendets gång får nödvändigt stöd.

– Rätt för utländska misstänkta att meddela sig med bland annat konsulära myndigheter.

– Information till misstänkta om deras rättigheter (rättighetsinformation).

Beslutet att i detta inledande skede lägga fram förslag om dessa fem rättigheter fattades eftersom de har särskild betydelse i samband med frågan om ömsesidigt erkännande. De har nämligen ett gränsöverskridande inslag som inte förekommer hos andra rättssäkerhetsgarantier, bortsett från rätten till frigivning mot borgen, som kommer att tas upp separat i en grönbok längre fram. En utländsk tilltalad behöver i allmänhet en tolk och kan även behöva konsulärt bistånd. Det är också mindre sannolikt att han eller hon känner till sina rättigheter i det land där han eller hon gripits och därmed skulle rättighetsinformation på det egna språket vara till desto större hjälp. Alla misstänkta är i en starkare ställning om de har en advokat, och en person som har en advokat har större möjligheter att försvara sina rättigheter, eftersom det då finns någon som är bekant med dessa och kan kontrollera om de respekteras. Därför var det viktigt att ha med rätten till juridisk rådgivning. Personer som inte är kapabla att förstå eller följa ärendets gång och som behöver visas lämplig hänsyn är en särskild kategori av tilltalade som kräver ett starkare skydd. Detta är ett uttryck för principen om att det skall råda en rättvis balans mellan parterna i en rättegång.

25. Vi vill på nytt påpeka att detta utkast till rambeslut är ett första steg och att andra åtgärder planeras under de kommande åren. Det finns ingen avsikt att framställa dessa fem rättigheter som viktigare än andra. Det är bara så att de har mer direkt relevans för ömsesidigt erkännande och de problem som hittills har givit sig till känna i diskussionen om åtgärder för ömsesidigt erkännande. Kommissionen har redan börjat undersöka behovet av garantier för korrekt bevishantering i EU. Även de rättigheter som hänger samman med presumtionen att en åtalad är oskyldig tills motsatsen bevisats (inklusive rätten att tiga, rätten att inte röja sig själv och reglerna om bevisbördan) kommer att undersökas. Kommissionens första utvärdering av detta redan påbörjade arbete kommer att offentliggöras under 2004.

5. PRINCIPEN OM ÖMSESIDIGT ERKÄNNANDE

26. Vid Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999 nåddes enighet om att principen om ömsesidigt erkännande skulle vara en hörnsten i det rättsliga samarbetet i såväl civil- som straffrättsliga frågor. Ömsesidigt erkännande betyder att även om en annan stat inte behandlar en viss fråga på samma sätt eller ens på ett liknande sätt som ens egen stat, är slutresultatet sådant att det kan anses vara ekvivalent, eller likvärdigt, med ett beslut av ens egen stat[17].

27. Europeiska rådet uppmanade också rådet och kommissionen att senast i december 2000 anta åtgärdsprogrammet för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål[18].

28. Åtgärdsprogrammet består av 24 områden som anses lämpliga för ömsesidigt erkännande. Vissa av dessa kommer att slås samman så att till sist mellan 15 och 20 förslag kommer att läggas fram i programmet. Det första instrumentet som antogs om ömsesidigt erkännande i straffrättsliga frågor är rådets rambeslut av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna[19]. Detta följdes av ett rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial[20], och kommer att följas av åtgärder om beslut om förverkande, bötesstraff och överlämnande av bevis och kriminalregister. Om dessa åtgärder och övriga förslag som följer av åtgärdsprogrammet skall kunna genomföras med framgång, måste ömsesidigt erkännande välkomnas i medlemsstaterna, inte bara på statlig och politisk nivå, utan också av dem som kommer att ansvara för den löpande tillämpningen av åtgärderna. Ömsesidigt erkännande kan bara fungera effektivt i en anda av tillit, varigenom inte endast de rättsliga myndigheterna utan alla aktörer i den straffrättsliga processen likställer beslut av rättsliga myndigheter i andra medlemsstater med beslut som fattats i den egna staten och inte ifrågasätter deras dömande verksamhet och deras respekt för rätten till rättvisa rättegångar. Detta är viktigt för att den allmänna synen på ömsesidigt erkännande skall kunna påverkas positiv riktning och omfatta ”inte bara förtroende för innehållet i den andra partens bestämmelser, utan också för tillämpningen av dem”[21].

29. Alla medlemsstater är parter i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, vilket ibland framhävs som en tillräcklig grund för ömsesidigt förtroende. Erfarenheten visar dock att det trots allt inte alltid finns tillräckligt förtroende för andra medlemsstaters straffrättsliga system, fastän de alla har undertecknat människorättskonventionen[22]. Detta förslag till rambeslut är ett indirekt erkännande av att förtroendet brister, då det erbjuder en mekanism för att stärka det

---

17 KOM(2000) 495 slutlig, 29.7.2000, s. 4.

18 EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.

19 EGT L 190, 18.7.2002, s. 1.

20 Rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial, EGT L 196, 2.8.2003, s. 45.

21 KOM(2000) 495 slutlig, 29.7.2000, s. 4.

22 Till exempel i Förenade kungariket konstaterade High Court i sin dom av den 27 juni 2002 i målet *R v. Secretary of State ex parte Ramda*, att Frankrikes status som signatär av Människorättskonventionen inte kunde ses som en fullgod invändning mot den påstådda bristen på rättssäkerhet i den aktuella rättegången. I sin dom av den 16 maj 2003 i målet *Irastorza Dorronsoro* vägrade Cour d’Appel i Pau (Frankrike) att bifalla en spansk begäran om utlämning på den grunden att det fanns misstankar om att en medåtalad hade blivit ”torterad” av spanska poliser.

ömsesidiga förtroendet. Frågan blir av ännu större betydelse när det måste finnas förtroende mellan 25 medlemsstater eller fler.

30. De föreslagna rättigheterna kommer att bidra till att öka det ömsesidiga förtroendet och därigenom stärka alla former av ömsesidigt erkännande på det straffrättsliga området. Fortsatt utvärdering och övervakning kommer, om det visar sig att normerna följs och det sker förbättringar på områden som för närvarande vållar bekymmer, att bidra till att stärka detta förtroende.

6. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

6.1. Rätt till juridisk rådgivning

31. Under remissperioden granskade kommissionen skillnaderna i medlemsstaternas system. Reglerna om tillgång till juridiska ombud och hur tilldelningen av sådana ombud skall organiseras skiljer sig från en medlemsstat till en annan.

32. I detta rambeslut föreslås EU-övergripande mekanismer för att ge misstänkta tillgång till juridisk rådgivning från en kvalificerad advokat så snabbt som möjligt. För närvarande föreskriver vissa medlemsstater att tillgången till rådgivning skall vara begränsad, att den misstänkte under en inledande period inte har tillgång till en advokat eller att det inte är möjligt att ha en advokat närvarande under polisförhören. Vissa medlemsstater saknar ett formellt system för att erbjuda tillgång till advokat 24 timmar om dygnet, vilket innebär att personer som grips nattetid eller under helger förnekas advokat, åtminstone tillfälligt. Det föreslås att juridisk rådgivning skall vara en rättighet genom hela brottmålsförfarandet, definierat som alla förfaranden som äger rum i Europeiska unionen och som syftar till att avgöra om en person är skyldig eller oskyldig till att ha begått ett brott eller för att besluta om följderna av ett erkännande av ett brott.

33. Misstänkta som hör till någon av de kategorier av personer som inte förstår eller kan följa ärendets gång, eller är underåriga eller föremål för en europeisk arresteringsorder eller en begäran om utlämning eller något annat överlämnandeförfarande bör ges tillgång till juridisk rådgivning. Detta påverkar inte en persons rätt att sköta sitt eget försvar. Medlemsstaterna bör stå för kostnaderna för juridisk rådgivning i sådana fall då dessa utgör en alltför stor börda för den misstänkte eller personer som står under hans eller hennes försörjningsansvar.

34. Det föreslås också att medlemsstaterna skall införa ett system för tillhandahållande av en ersättare om den ursprungligen förordnade advokaten inte utför sin uppgift på ett tillfredsställande sätt.

6.2. Rätt till kostnadsfri tolkning och översättning

35. I artikel 6.3 i människorättskonventionen föreskrivs att en misstänkt skall ha rätt att utan kostnad bistås av tolk, om han inte förstår det språk som används i domstolen. Av Europadomstolens rättspraxis[23] framgår att den tilltalade har rätt till översättning av alla handlingar av relevans i förfarandet.

---

[23] *Kamasinski mot Österrike* (dom av den 19 december 1989, serie A, nr 168), punkt 74.

36. Kommissionens efterforskningar visade att även om medlemsstaterna var medvetna om denna skyldighet i teorin, så uppfylldes den inte i verkligheten. Under polisförhör fanns det inte alltid en kvalificerad tolk närvarande. Ibland användes lekmän med vissa kunskaper i den tilltalades språk. Det fanns begränsningar i översättningen av handlingar för den tilltalades räkning. Trots att det av artikel 6.3 e tydligt framgår att det är en skyldighet att utan kostnad tillhandahålla en tolk för tilltalade som inte förstår eller talar det språk som används i domstolen, tycktes tolkarna ibland finnas där för domaren och/eller åklagaren, snarare än för den tilltalade. I vissa fall tolkades inte domarens eller åklagarens yttranden för de tilltalade och tolkens roll var begränsad till tolkning av domarens direkta frågor till den tilltalade och dennes svar på domarens frågor, i stället för att fungera som en garanti för att den tilltalade kunde förstå ärendets gång.

37. Kommissionen konstaterade också att vissa medlemsstater hade svårigheter att rekrytera tillräckligt många domstolstolkar och –översättare. I vissa medlemsstater har yrket som offentlig domstolstolk/ –översättare officiell status, med utbildning på nationell nivå, registrering, auktorisering och fortlöpande fortbildning. Så är dock inte fallet i alla medlemsstater. Yrket har inte särskilt hög status. Översättare och tolkar kan vara dåligt betalda och sakna sociala förmåner (som sjukersättning och pensionsförmåner). De tenderar också att klaga över att inte har tillräcklig kontakt med sina kolleger i den juridiska yrkesvärlden.

38. Kommissionen kommer att fortsätta att undersöka dessa frågor i hopp om att finna en lösning. Det är mycket viktigt att det finns tillräckligt många översättare och tolkar för att täcka behoven för utländska tilltalade[24].

6.3. Personer som inte kan förstå eller följa ärendets gång

39. Vissa tilltalade är på grund av sin ålder eller sitt fysiska, psykiska eller känslomässiga tillstånd i en svagare position än gemene man när det gäller att kunna förstå eller följa ärendets gång. Dessa personer behöver särskild uppmärksamhet för att garantera att deras rättigheter tas tillvara och skydda dem mot felaktiga domslut.

40. Tjänstemän vid brottsbekämpande myndigheter och domstolar bör få ökad medvetenhet om de problem som drabbar personer som inte kan förstå eller följa ärendets gång. De bör vara skyldiga att kontrollera om den misstänkte eller tilltalade behöver visas särskild hänsyn och, om så är fallet, vidta nödvändiga åtgärder för att så sker.

41. Formen för denna hänsyn kommer att variera beroende på situationen. Till exempel bör barn ha en förälder eller annan lämplig vuxen närvarande vid förhör, och personer i behov av medicinsk hjälp bör få träffa en läkare etc. Även om det inte går att täcka in alla tänkbara situationer i en rättsakt som denna, måste medlemsstaterna se till att deras straffrättsliga system ger utrymme att visa särskild hänsyn mot de misstänkta och tilltalade som är särskilt utsatta.

---

[24] Se fotnot 6 om utländska tilltalade.

6.4. Rätten att kommunicera

42. En person som frihetsberövats bör ha rätt att informera familjemedlemmar, personer som kan likställas med familjemedlemmar och eventuella arbetsgivare om den uppkomna situationen. Detta kan uppnås genom att information meddelas på den frihetsberövade personens vägnar, om det skulle bedömas som nödvändigt för att bevara bevisning.

43. Om den frihetsberövade personen inte är medborgare i det berörda landet, kan det vara lämpligt att informera hemlandets konsulära myndigheter. Utländska misstänkta och tilltalade är en sårbar grupp som är lätt att identifiera. Personer ur denna kategori behöver ibland extra skydd. Av 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser följer således att utlänningar som grips eller frihetsberövas skall ha rätt att informera sitt hemlands konsulat om frihetsberövandet och motta besök från konsulära tjänstemän.

44. Utländska medborgare kan vägra att träffa en konsulär tjänsteman som företräder hemlandet om de exempelvis är asylsökande eller flyktingar som flyr förföljelse i hemlandet. Personer som faller inom denna kategori kan i stället kontakta företrädare från en erkänd internationell människorättsorganisation.

6.5. Skriftlig information om vilka rättigheter som gäller (rättighetsinformation)

45. Det är inte alltid som misstänkta, eller ens de polistjänstemän som förhör dem, känner vilka rättigheter som gäller. Om misstänkta verkligen kände till sina rättigheter redan vid gripandet, skulle det förekomma färre anklagelser om felaktiga domslut och brott mot människorättskonventionen. Ett enkelt och billigt sätt att garantera tillräckliga kunskaper är ställa krav på medlemsstaterna att utforma ett kortfattat skriftligt meddelande (”rättighetsinformation”) och föreskriva att alla misstänkta skall erhålla detta meddelande på ett språk som de förstår, vid tidigast möjliga tillfälle och framför allt innan något förhör inleds.

6.6. Utvärdering och övervakning

46. Eftersom principen om ömsesidigt erkännande endast kan genomföras effektivt om det finns ömsesidigt förtroende, och eftersom miniminormer kommer att påverka förtroendet positivt, är det viktigt att gemensamt överenskomna normer respekteras. Miniminormerna bör följas på en påvisbart hög nivå. För att varje medlemsstat skall kunna förvissa sig om i vilken grad andra medlemsstater följer normerna, måste det finnas någon form av utvärdering.

47. Det ömsesidiga förtroendet måste vara något mer än en känsla av tillit mellan medlemsstaternas myndigheter. Det måste också förankras i medvetandet hos advokater, brottsbekämpande personal, domstolstjänstemän och alla de som regelbundet fattar beslut baserade på principen om ömsesidigt erkännande. Detta kan inte uppnås över en natt, och kanske inte alls om det inte finns pålitliga metoder för att utvärdera hur miniminormerna följs i Europeiska unionen som helhet. Utvärdering och övervakning bör ske regelbundet och fortlöpande och resultaten bör göras tillgängliga. Detta kommer att leda till ett system som gör det möjligt att se till att normerna följs och som garanterar att både förbättringar och/eller försämringar kommer till andra medlemsstaters och de Europeiska institutionernas kännedom.

48. Som ansvarig för att lägga fram förslag[25] bör kommissionen, inom ramen för sin normala övervakning av att rambeslut genomförs korrekt i medlemsstaterna[26], samordna utvärderingen och övervakningen. Medlemsstaterna bör tillhandahålla nödvändiga uppgifter som kommissionen kan kontrollera. Kommissionen kommer om det behövs delegera analysen av uppgifter till ett utomstående organ, till exempel en expertgrupp.

7. RÄTTSLIG GRUND

49. Den rättsliga grunden för detta förslag är artikel 31 i Fördraget om Europeiska unionen, i dess ändrade lydelse enligt Nice-fördraget. Bestämmelsen avser gemensamma insatser rörande straffrättsligt samarbete.

50. I artikel 31.1 c i EU-fördraget föreskrivs ”säkerställande av förenlighet mellan tillämpliga regler i medlemsstaterna när detta är nödvändigt för att förbättra [det straffrättsliga samarbetet]”. Förenlighet kan uppnås bland annat om man genomdriver en viss tillnärmning av minimikraven när det gäller rättssäkerhetsgarantier i medlemsstaterna och därigenom stärker det ömsesidiga förtroendet.

51. Kommissionen anser att detta förslag fungerar som ett nödvändigt komplement till de åtgärder för ömsesidigt erkännande som har utformats för att öka effektiviteten i lagföringen. En samling gemensamt antagna rättssäkerhetsgarantier som säkerställer likvärdig behandling av misstänkta i hela EU bör göra det möjligt att tillämpa rättsliga samarbetsåtgärder så effektivt som möjligt, särskilt sådana som rör utlämning eller överlämnande av bevisning till en annan medlemsstat. Eventuell tvekan från myndigheterna i en medlemsstat att överlämna en medborgare till de rättsliga myndigheterna i en annan medlemsstat skulle kunna överbryggas på detta sätt.

8. KOMMENTARER TILL DE ENSKILDA ARTIKLARNA

52. Könsneutralitet: ”han” och ”hon” används ofta i texten för att hänvisa till den misstänkte eller den misstänktes advokat. Syftet är att skapa en könsneutral text.

Artikel 1 – Rättssäkerhetsgarantiernas tillämpningsområde

53. I denna artikel anges rambeslutets tillämpningsområde. Rambeslutet är tillämpligt på alla personer som misstänks för brott och som är föremål för förfaranden för att avgöra om de verkligen har begått ett brott, för att besluta om följderna av ett erkännande av ett brott eller för att fälla avgörande vid ett överklagande av en brottmålsdom. Det görs ingen åtskillnad mellan EU-medborgare och tredjelandsmedborgare, eftersom bättre skydd för någon av dessa grupper skulle kunna leda till kritik om diskriminering som skulle undergräva målet att öka medlemsstaternas förtroende för varandras straffrättsliga system.

---

25 Artikel 34.2 i Fördraget om Europeiska unionen.

26 Normal praxis efter antagande av ett rambeslut är att medlemsstaterna sänder kommissionen uppgifter om sin genomförandelagstiftning, varpå kommissionen sammanställer en rapport om genomförandet som översänds till rådet.

54. Eftersom Europadomstolen rättspraxis har klargjort att personer som förhörs om brott men som ännu inte har åtalats bör omfattas av artikel 6 i människorättskonventionen, bör även personer som grips eller frihetsberövas i samband med en anklagelse om brott omfattas av denna bestämmelse. Dessa rättigheter börjar att gälla från den tidpunkt då personen i fråga informeras om att han eller hon misstänks för ett brott (det vill säga vid gripandet eller när den misstänkte inte längre är fri att lämna polisens förvar).

Artikel 2 – Rätt till juridisk rådgivning

55. Denna artikel tar upp den grundläggande rätten för misstänkta att erhålla juridisk rådgivning. Juridisk rådgivning skall tillhandahållas utan dröjsmål. Det är viktigt att en misstänkt kan erhålla juridisk rådgivning innan vederbörande besvarar några frågor och råkar säga något som han eller hon ångrar utan att förstå de rättsliga följderna.

Artikel 3 – Skyldighet att tillhandahålla juridisk rådgivning

56. Av artikel 6.3 c i människorättskonventionen följer att en misstänkt har rätt att försvara sig personligen, vilket innebär att han eller hon kan vägra att låta sig representeras av en advokat. Trots denna rätt är det under vissa omständigheter särskilt önskvärt att den misstänkte erhåller juridisk rådgivning. Dessa omständigheter anges i punkt 3 och inbegriper fall där den misstänkte hålls häktad inför rättegång, eller har åtalats för ett brott där de sakliga eller rättsliga omständigheterna är särskilt komplicerade (i synnerhet om i en medlemsstat ett straff på mer än ett års fängelse gäller för brottet), eller är föremål för en europeisk arresteringsorder eller en begäran om utlämning eller något annat överlämnandeförfarande, eller är underårig, eller förefaller att inte kunna förstå eller följa ärendets gång på grund av sin ålder eller sitt psykiska, fysiska eller känslomässiga tillstånd. Enligt denna bestämmelse skall medlemsstaterna göra allt de kan för att se till att i synnerhet dessa personer får juridisk rådgivning.

Artikel 4 – Skyldighet att se till att den juridiska rådgivningen är effektiv

57. I denna artikel föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att den rådgivning som ges verkligen är effektiv.

58. I en strävan att bevara effektiviteten har kommissionen valt att specificera att juridisk rådgivning endast får ges av advokater som motsvarar definitionen i artikel 1.2 a i direktiv 98/5 EG[27]. Om den juridiska rådgivning som erbjuds inte är verkningsfull är medlemsstaterna skyldiga att tillhandahålla ett alternativ[28]. Denna rätt, som härrör från artikel 6.3 c i människorättskonventionen, har klargjorts i Europadomstolens rättspraxis (till exempel *Artico mot Italien*).

59. Eftersom den misstänkte inte alltid kan bedöma om den juridiska rådgivning som ges verkligen är effektiv bör det åligga medlemsstaterna att ha ett system som gör det möjligt att kontrollera den saken.

---

27 Rådets och Europaparlamentets direktiv nr 98/5/EG av den 16 februari 1998.

28 *Artico mot Italien,* dom av den 13 maj 1980, series A, nr 37.

Artikel 5 – Rätt till kostnadsfri juridisk rådgivning

60. I denna artikel föreskrivs att i de fall där artikel 3 är tillämplig skall juridisk rådgivning tillhandahållas den misstänkte kostnadsfritt om kostnaderna för sådan rådgivning skulle innebära orimliga ekonomiska uppoffringar för den misstänkte själv eller de personer som han eller hon har försörjningsansvar för. Medlemsstaterna måste ha en mekanism för att bedöma om den misstänkte har de tillgångar som krävs för att betala för juridisk rådgivning. Enligt Europadomstolens rättspraxis behöver den tilltalade inte bevisa utom allt rimligt tvivel att han saknar tillräckliga medel för att betala för sitt försvar (*Pakelli mot Tyskland*[29]). Medlemsstaterna bör följa dessa riktlinjer från Europadomstolen vid sin bedömning av den berörda personens tillgångar.

61. I denna artikel föreskrivs att juridisk rådgivning bör vara kostnadsfri om den berörda personens tillgångar understiger en viss miniminivå. Vissa medlemsstater använder sig av en tillgångsprövning för att avgöra om den tilltalade saknar tillräckliga medel för att betala för sitt försvar. Andra tillhandahåller juridiskt rådgivning utan kostnad för alla, med motiveringen att ett system med tillgångsprövning kostar mycket att administrera och att en del av kostnaderna under vissa omständigheter kan återkrävas från den tilltalade. Medlemsstaterna får använda det system som de finner mest kostnadseffektivt förutsatt att kostnadsfri juridisk rådgivning tillhandahålls när det ligger i rättvisans intresse.

Artikel 6 – Rätt till kostnadsfri tolkning

62. Biträde från en tolk eller översättare skall tillhandahållas den misstänkte utan kostnad. Denna rättighet har fastslagits i Europadomstolens rättspraxis. I målet *Luedicke, Belkacem och Koç mot Tyskland* ansåg Europadomstolen att det av artikel 6.3 b i Europakonventionen följer att rätten för envar som inte talar eller förstår domstolsspråket att erhålla kostnadsfritt bistånd av en tolk, utan krav på återbetalning i efterhand[30], måste respekteras. I målet *Kamasinski mot Österrike*[31] ansåg Europadomstolen vidare att principen om rätt till översättning och tolkning även omfattar översättning av handlingar.

63. Medlemsstaterna är skyldiga att tillhandahålla en tolk så snart det har framkommit att den misstänkte inte förstår rättegångsspråket. Denna rättighet utsträcker sig till alla polisförhör, möten mellan den misstänkte och dennes advokat och, sedan åtal väckts, tillfällen när den berörda personen måste inställa sig personligen vid domstolen. Av Europadomstolen rättspraxis framgår det klart att skyldigheten att tillhandahålla en tolk, som föreskrivs i människorättskonventionen, inte alltid följs[32]. I artikel 6 i rambeslutet fastställs denna rättighet, samtidigt som det påpekas att rättigheten gäller under hela rättegången.

---

29 *Pakelli mot Tyskland*, dom av den 25 april 1983, serie A, nr 64, punkt 34.

30 *Luedicke, Belkacem och Koç mot Tyskland* - dom av den 28 november 1978, serie A, nr 29, punkt 46.

31 *Kamasinski mot Österrike* (se ovan).

32 Ett tydligt exempel på detta är målet *Cuscani mot Förenade kungariket* – dom av den 24 september 2002. Den aktuella domstolen hade föreslagit att den tilltalades bror skulle stå för tolkningen, vilket ansågs strida mot artikel 6 i konventionen.

64. Denna artikel omfattar även personer med hör- eller talsvårigheter. I artikel 6.3 i människorättskonventionen föreskrivs att var och en som blivit anklagad för brott har rätt att underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom. Den anklagade skall också ha rätt att bistås av tolk om han inte förstår eller talar det språk som används i domstolen. Detta gäller även hörselskadade tilltalade och personer med hör- eller talsvårigheter. Bristfällig kommunikation kan påverka en hörselskadad persons möjligheter att få en rättvis behandling i förhörssituationer. Det påverkar även hans eller hennes möjligheter att få en rättvis rättegång. Medlemsstaterna måste därför se till att polisstationer och domstolar kan tillhandahålla kvalificerad teckenspråkstolkning för döva misstänkta. Då bristfällig tolkning kan få så allvarliga konsekvenser är det viktigt att endast kvalificerade och erfarna teckentolkar utses för tolkning vid rättegångar och polisförhör.

65. Vissa hörselskadade personer behöver bistånd av någon som behärskar läppläsning. Sådana personer kan kommunicera med hörselskadade som inte behärskar teckenspråket, men som i stället är goda läppläsare. Även denna situation tas upp som ett alternativ i artikeln.

Artikel 7 – Rätt till kostnadsfri översättning av relevanta handlingar

66. Det finns en rätt till översättning av relevant material, men denna rätt är inte obegränsad. Europadomstolen har konstaterat att artikel 6.3 e inte innebär ett krav på skriftlig översättning av all skriftlig bevisning eller alla officiella handlingar i rättegången. Endast handlingar som den tilltalade behöver förstå för att kunna få en rättvis rättegång måste översättas[33]. Bestämmelserna om hur mycket material som skall översättas varierar från en medlemsstat till en annan och efter målens natur. Dessa skillnader kan godtas så länge rättegången förblir ”rättvis”. Det bör vara försvarsadvokatens uppgift att begära översättning av de handlingar som han eller hon anser nödvändiga utöver vad som tillhandahålls av domstolen. Eftersom försvarsupplägget huvudsakligen är en fråga mellan den tilltalade och dennes advokat, är försvarsadvokaten mest lämpad att bedöma vilka handlingar som är nödvändiga. Följaktligen föreskrivs i denna artikel att det är den behöriga myndigheten som avgör vilka handlingar som skall tillhandahållas i översättning, men att den misstänktes advokat har rätt att begära översättning av ytterligare handlingar.

Artikel 8 – Korrekt översättning och tolkning

67. Översättningen och tolkningen måste vara på en sådan nivå att den misstänkte kan förstå innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom.

68. Medlemsstaterna måste se till att det i deras rättsväsende finns ett system som gör det möjligt för advokater, domare, tilltalade eller andra som är involverade i brottmål och som blir varse att den nödvändiga tolkningsnivån inte har uppnåtts av en viss tolk eller i ett visst mål att rapportera om detta så att en ny översättare eller tolk kan tillhandahållas.

---

33 *Kamasinski mot Österrike* (se ovan), punkt 74.

Artikel 9 – Inspelning av rättegången

69. Den nivå som krävs enligt människorättskonventionen är att tolkningen måste göra det möjligt för den tilltalade att faktiskt delta i rättegången. Om denne sedan vänder sig till Europadomstolen på den grunden att tolkningen varit bristfällig och hindrat hans eller hennes faktiska deltagande i rättegången, är det viktigt att ha en metod för att kontrollera tolkningen. Medlemsstaterna är därför skyldiga att se till att det finns en inspelning, om tvist skull uppstå om nivån på tolkningen.

70. Syftet med denna bestämmelse är att ha en metod för att kontrollera att tolkningen varit korrekt och inte att ifrågasätta de straffrättsliga förfarandena ur någon annan synvinkel, något som skulle kunna leda till särbehandling av misstänkta som behöver tolkning. Inspelningarna får därför bara användas för detta enda syfte.

Artikel 10 – Rätt till särskild hänsyn

71. I denna artikel föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att en person som inte kan förstå eller följa ärendets gång på grund av sin ålder eller sitt mentala, fysiska eller känslomässiga tillstånd visas den särskilda hänsyn som kan krävas, till exempel sjukvård eller, om det gäller barn, närvaro av en förälder. Skyldigheten att visa särskild hänsyn gäller under hela det rättsliga förfarandet. Denna stärkta skyldighet att visa särskild hänsyn syftar till att främja rättvisa rättegångar och undvika att domar blir felaktiga på grund av den tilltalades särskilda utsatthet. Det har vid samråd och i svaren på frågorna i grönboken framgått att det är svårt att avgränsa denna kategori av misstänkta. Minimikravet bör vara att tjänstemän vid de brottsbekämpande myndigheterna frågar sig själva om den misstänkte kan förstå eller följa ärendets gång, med hänsyn till hans eller hennes ålder eller psykiska, fysiska eller känslomässiga tillstånd. Eventuella åtgärder som vidtas som en följd av denna rätt bör noteras skriftligt i akten.

Artikel 11 – Rättigheter för misstänkta som är berättigade till särskild hänsyn

72. I denna artikel anges vilka åtgärder som skall vidtas i enlighet med artikel 10. För att kontrollera att de korrekta förfarandena har följts när poliser, åklagare m.fl. förhört personer som inte kan följa eller förstå ärendets gång, måste medlemsstaterna se till att det görs en ljud- eller videoupptagning av eventuella förhör inför rättegången. En part som vid en eventuell tvist begär en kopia av upptagningen skall erhålla en sådan.

73. Den misstänkte skall erhålla sjukvård vid behov.

74. En misstänkt som är berättigad till särskild hänsyn bör om det är skäligt tillåtas att ha en lämplig tredje person närvarande under polisförhöret, som en ytterligare garanti för att det rättsliga förfarandet verkligen är rättvist.

Artikel 12 – Rätt att kommunicera

75. I denna artikel föreskrivs att en häktad person skall ha rätt att informera familjemedlemmar, personer som kan likställas med familjemedlemmar och eventuella arbetsgivare utan dröjsmål.

76. Här föreslås att kommunikationen sker via andra kanaler, exempelvis konsulära myndigheter eller en internationell människorättsorganisation, om direkt kommunikation skulle vara olämplig.

Artikel 13 – Rätt att kommunicera med konsulära myndigheter

77. Denna artikel tar upp rätten att kommunicera med konsulära myndigheter. Medlemsstaterna åläggs att se till att alla frihetsberövade utlänningar kan underrätta sitt hemlands konsulära myndigheter om frihetsberövandet om de så önskar.

78. Om den frihetsberövade inte vill ha något bistånd från hemlandets konsulära myndigheter, skall han eller hon ha rätt till bistånd från en internationell människorättsorganisation. Om inte de enskilda medlemsstaterna beslutar annat skall Internationella rödakorskommittén anses som den lämpligaste internationella människorättsorganisationen för denna typ av bistånd. Besök hos frihetsberövade ingår i kommitténs officiella verksamhet[34]. Medlemsstaterna uppmanas att fastställa vilka internationella människorättsorganisationer de erkänner, så att begreppet ”erkänd internationell människorättsorganisation” kan användas korrekt och för att hindra inblandning av organisationer som inte har godkänts av den berörda medlemsstaten.

79. Medlemsstaterna har en skyldighet gentemot varaktigt bosatta utländska medborgare, i synnerhet om de är flyktingar. En person som flytt från den sittande regimen i sitt hemland kan vara benägen att avböja bistånd från det landets konsulära myndigheter. Flyktingar måste kunna kontakta företrädare för andra stater som har åtagit sig att se efter deras intressen[35] eller en internationell människorättsorganisation för denna typ av bistånd[36]. Här föreslås att rätten till konsulärt bistånd utsträcks till varaktigt bosatta medborgare i den sändande staten, särskilt om de kan åberopa flyktingstatus. Medlemsstaterna skall se till att denna typ av bistånd finns tillgängligt för den misstänkte.

Artikel 14 – Skyldighet att skriftligen informera misstänkta om deras rättigheter – rättighetsinformation

80. I artikel 14 anges att medlemsstaterna är skyldiga att se till att alla frihetsberövade eller gripna informeras om sina grundläggande rättigheter genom ett skriftligt meddelande om dessa rättigheter. Rättighetsinformationen bör hållas tillgänglig på

---

34 Utdrag ur Internationella rödakorskommitténs årsrapport 2002: ”[In 2002] ICRC delegates visited 448,063 detainees held in 2,007 places of detention in more than 75 countries. Of this number, 26,727 detainees were registered and visited in 2002 for the first time. A total of 47,205 detention certificates were issued. Detainees who were not individually monitored but nevertheless benefited from ICRC assistance are included in the total number visited.”

35 Bestämmelse 38 i miniminormerna för behandling av frihetsberövade, antagna 1955 av FN-konferensen om förebyggande av brott och behandlingen av lagöverträdare: Prisoners who are nationals of States without diplomatic or consular representation in the country and refugees or stateless persons shall be allowed similar facilities to communicate with the diplomatic representative of the State which takes charge of their interests or any national or international authority whose task it is to protect such persons.”

36 Princip 16 i FN:s principer till skydd av alla personer som är under någon form av frihetsberövande (Body of Principles), som antogs av FN:s generalförsamling 1988: ”If a detained or imprisoned person is a foreigner, he shall also be promptly informed of his right to communicate by appropriate means with […] the representative of the competent international organisation, if he is a refugee or is otherwise under the protection of an intergovernmental organisation.”

de officiella gemenskapsspråken, antingen i pappersform eller på dator så att den kan skrivas ut vid behov. Medlemsstaterna får själva bedöma vilka behov det finns att ha översättningar till språk som är vanligt förekommande på plats i lokalerna, och behöriga myndigheter är bäst lämpade att avgöra vilka dessa språk är. Kommissionen föreslår att misstänkta erhåller denna rättighetsinformation så snart som möjligt efter gripandet. Idealiskt sett undertecknas rättighetsinformationen av både den berörda polistjänstemannen och den misstänkte, som bevis på att informationen har erbjudits, överlämnats och mottagits. Kommissionen är dock medveten om att misstänkta kan känna tvekan inför att underteckna något på polisstationen. Rättighetsinformationen bör finnas i dubbla exemplar; en (undertecknad) kopia som behålls av polistjänstemannen och en (undertecknad) kopia som behålls av den misstänkte. En anteckning om att rättighetsinformation har erbjudits och om huruvida den misstänkte har gått med på att underteckna den bör föras in i protokollet.

81. Bilaga A innehåller ett förslag till gemensam utformning av rättighetsinformationen. På meddelandet anges vilken språkversion det är fråga om, så att den misstänkte kan få informationen på ett språk han eller hon förstår. Därefter anges den grundläggande rätten till juridisk rådgivning, tolkning, särskild uppmärksamhet och konsulärt bistånd, i skäliga fall, i form av punkter som skall fyllas i av medlemsstaterna.

Artikel 15- Utvärdering och övervakning av rambeslutets effektivitet

82. Det är mycket viktigt att detta rambesluts effektivitet utvärderas och övervakas fullständigt. Bortsett från rapportering om huruvida bestämmelserna genomförs korrekt i nationell lagstiftning, föreslår kommissionen regelbunden övervakning. Detta är särskilt viktigt i fråga om lagstiftning som medför rättigheter, eftersom dessa rättigheter är meningslösa om de inte genomförs i praktiken. Endast regelbunden övervakning kan visa om rambeslutet följs till fullo. Om rambeslutet skall nå det uppställda målet att stärka det ömsesidiga förtroendet måste det dessutom finnas offentliga och kontrollerbara statistiska uppgifter och rapporter som visar att rättigheterna respekteras, så att observatörer i andra medlemsstater (inte bara regeringsanknutna sådana, utan även advokater, akademiker och icke-statliga organisationer) kan vara övertygade om att rätten till en rättvis rättegång respekteras i vart och ett av de nationella systemen. Utvärderingen och övervakningen bör utföras under kommissionens tillsyn. Ett oberoende team kan anlitas för genomförandet av nödvändig efterforskning och analys.

83. I sin resolution av den 5 juli 2001 om situationen vad gäller de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen rekommenderade Europaparlamentet att det skulle inrättas ett nätverk bestående av juridiskt sakkunniga på området för mänskliga rättigheter och yrkesverksamma jurister från var och en av medlemsstaterna, för att garantera en hög nivå av sakkunskap och göra det möjligt för parlamentet att få en bedömning av genomförandet av var och en av de rättigheter som föreskrivs bland annat i stadgan om de grundläggande rättigheterna, med hänsyn till utvecklingen av den nationella lagstiftningen, EG-domstolens och Europadomstolens rättspraxis och eventuell relevant rättspraxis vid medlemsstaternas nationella och konstitutionella domstolar[37]. Ett nätverk av oberoende experter på området för grundläggande rättigheter har upprättats. Nätverket lade fram sin första rapport den 31 mars 2003.

---

[37] Europaparlamentets resolution om situationen när det gäller de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen (2000/2231(INI)).

Bland dess uppgifter ingår att utarbeta en årlig rapport om situationen vad gäller de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen. I samband med detta undersöker det i vilken mån artiklarna 47 och 48 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna[38] följs. I artikel 47 i stadgan föreskrivs följande: ”Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag.” Var och en skall ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas. Rättshjälp skall ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.” I artikel 48 i stadgan föreskrivs: ”[…] Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall garanteras respekt för rätten till försvar.”

84. Det kunde vara lämpligt att utnyttja den utvärdering som nätverket genomfört beträffande artiklarna 47 och 48 i stadgan för att bedöma om detta kunde vara en lämplig lösning på längre sikt. Kommissionen kan dock komma att besluta sig för ett annat system för utvärdering och övervakning längre fram. Om nätverket skulle upphöra med sin verksamhet eller med att tillhandahålla de nödvändiga tjänsterna, eller om kommissionen skulle besluta sig för ett annat system för utvärdering och övervakning, kunde ett annat organ utses för att analysera de uppgifter som medlemsstaterna tillhandahåller i enlighet med rambeslutets bestämmelser.

85. Utvärderingen och övervakningen kommer att vara till fördel för alla medlemsstater. Den kommer att ge dem möjlighet att visa andra länder att de respekterar rätten till en rättvis rättegång och att övertyga de som genomför åtgärderna i programmet för ömsesidigt erkännande hos dem (om sådan övertygelse behövs) att det finns sådana garantier för rättvisa rättegångar också i andra medlemsstater. Utvärderingen skall ligga till grund för den allmänna bedömningen. Domstolsavgöranden kommer inte att granskas.

Artikel 16 – Skyldighet att samla in uppgifter

86. För att rambeslutets effektivitet skall kunna övervakas och för att den nödvändiga utvärderingen av i vilken mån rambeslutet följs skall kunna utföras, åläggs medlemsstaterna enligt artikel 16 en skyldighet samla in relevanta uppgifter som också måste analyseras för att det skall vara någon mening med det hela. Medlemsstaterna måste tillhandahålla relevant statistik om bland annat följande:

(a) Det totala antalet personer som förhörts i samband med en brottsutredning, antalet personer som åtalats för brott samt antalet fall där juridisk rådgivning givits och i hur många av dessa fall rådgivningen varit helt eller delvis kostnadsfri.

(b) Antalet personer som förhörts i samband med en brottsutredning, vilkas kunskaper i rättegångsspråket varit sådana att det krävts tolkning vid polisförhör. Det bör anges hur fördelningen mellan nationaliteter ser ut och hur många personer som behövt teckentolkning.

[38] EGT C 364, 18.12.2000.

(c) Antalet personer som förhörts i samband med en brottsutredning, vilka varit utländska medborgare och för vilkas räkning konsulärt bistånd begärts. Antalet utländska misstänkta som vägrat ta emot konsulärt bistånd bör anges, liksom de misstänktas fördelning på nationaliteter.

(d) Antalet personer som åtalats och för vilkas räkning tolkningsbiträde begärts före eller under rättegången och/eller eventuell överprövning. Även fördelningen på nationaliteter och språk bör anges.

(e) Antalet personer som åtalats och för vilkas räkning biträde från en översättare begärts för översättning av handlingar före eller under rättegången och/eller eventuell överprövning. Även fördelningen på nationaliteter och språk bör anges. Antalet personer i behov av en teckentolk bör anges.

(f) Antalet personer som förhörts och/eller åtalats i förbindelse med ett brott, vilka bedömts vara oförmögna att förstå eller följa ärendets gång på grund av sin ålder eller sitt fysiska, psykiska eller känslomässiga tillstånd, samt statistik om vilken typ av särskild hänsyn som beviljats.

(g) Antalet meddelanden med rättighetsinformation som överlämnats till misstänkta och uppgifter om vilka språk de var utformade på.

Artikel 17 – Bevarande av skyddsnivån

87. Syftet med denna artikel är att garantera att rambeslutet inte leder till en sänkt standard i medlemsstaterna. Under samrådsfasen uttryckte företrädare för vissa medlemsstater oro för att detta skulle bli resultatet om man fastställer gemensamma miniminormer. Medlemsstaterna har full frihet att anta förmånligare normer än de som fastslås i rambeslutet.

Artikel 18 - Genomförande

88. I denna artikel föreskrivs att medlemsstaterna skall genomföra rambeslutet före den 1 januari 2006 och före den dagen även översända texten till de bestämmelser som införlivar rambeslutet med nationell lag till rådets generalsekretariat och kommissionen. Sex månader efter genomförandet skall kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit nödvändiga åtgärder för att följa detta rambeslut, om nödvändigt tillsammans med relevanta lagförslag.

Artikel 19 - Ikraftträdande

89. Här föreskrivs att rambeslutet träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Bilaga A – Standardutformning av rättighetsinformationen

90. I bilaga A finns en modell för den gemensamma utformningen av rättighetsinformationen. Som rubriker används de rättigheter som föreskrivs i detta rambeslut och som kommissionen anser vara grundläggande allmänna rättigheter som bör tillkomma en misstänkt vid gripandet (rätt till juridisk rådgivning, rätt till en tolk, rätt till särskild hänsyn i vissa fall, rätt till kommunikation med konsulära myndigheter för utlänningar).

2004/0113 (CNS)

Förslag till

RÅDETS RAMBESLUT

om vissa rättssäkerhetsgarantier i brottmål i Europeiska unionen

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31.1 c i detta,

med beaktande av kommissionens förslag[39],

med beaktande av Europaparlamentets yttrande[40], och

av följande skäl:

(1) Europeiska unionen har uppställt som mål att skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Av slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999, särskilt punkt 33 i dessa, framgår att principen om ömsesidigt erkännande bör bli en hörnsten i det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området.

(2) Den 29 november 2000 antog rådet i enlighet med slutsatserna från Tammerfors ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande i brottmål[41]. I inledningen till åtgärdsprogrammet anges att ömsesidigt samarbete bör göra det möjligt att förstärka samarbetet mellan medlemsstater, men också att förstärka skyddet av personers rättigheter[42].

(3) Genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål förutsätter att medlemsstaterna har förtroende för varandras straffrättsliga system. Omfattningen av det ömsesidiga erkännandet hänger nära samman med förekomsten av och innehållet i vissa parametrar som är avgörande för dess effektivitet[43]. Dessa parametrar inkluderar ”mekanismer till skydd för […] de misstänktas rättigheter” (tredje parametern) och ”nödvändiga gemensamma miniminormer för att underlätta tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande”.

(4) Ömsesidigt erkännande kan bara fungera effektivt i en anda av tillit, där inte endast de rättsliga myndigheterna utan alla aktörer i den straffrättsliga processen likställer beslut av rättsliga myndigheter i andra medlemsstater med egna beslut och inte ifrågasätter deras dömande verksamhet och deras respekt för rätten till en rättvis rättegång. Detta är viktigt för att den allmänna synen på ömsesidigt erkännande skall kunna påverkas i

---

39 EUT C ...
40 EUT C ...
41 EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.
42 EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.
43 EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.

positiv riktning och omfatta ”inte bara förtroende för innehållet i den andra partens bestämmelser, utan också för tillämpningen av dem”[44].

(5) Alla medlemsstater är parter i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Erfarenheten visar dock att det trots behovet inte alltid finns tillräckligt förtroende för andra medlemsstaters straffrättsliga system, och detta trots att de alla har undertecknat människorättskonventionen. De föreslagna rättigheterna kommer att stärka det ömsesidiga förtroendet och därigenom skapa förutsättningar för en bättre tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande.

(6) Rådets rambeslut av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna[45] var den första konkreta lagstiftningsåtgärden för ömsesidigt erkännande på det straffrättsliga området. Detta följdes av ett rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial[46], Andra åtgärder som planeras inom programmet rör beslut om förverkande, bötesstraff och överlämnande av bevis och kriminalregister.

(7) Principen om ömsesidigt erkännande grundar sig på en hög grad av förtroende mellan medlemsstaterna. För att stärka detta förtroende föreskriver detta rambeslut vissa garantier för skydd av grundläggande rättigheter. Dessa garantier återspeglar medlemsstaternas traditioner när det gäller att följa bestämmelserna i människorättskonventionen.

(8) De föreslagna bestämmelserna är inte avsedda att påverka särskilda åtgärder mot vissa allvarliga och komplexa former av brott i medlemsstaternas lagstiftning, i synnerhet terrorism.

(9) I artikel 31.1 c i EU-fördraget föreskrivs ”säkerställande av förenlighet mellan tillämpliga regler i medlemsstaterna när detta är nödvändigt för att förbättra [det straffrättsliga samarbetet]”. Om gemensamma miniminormer tillämpas på grundläggande rättssäkerhetsgarantier i hela unionen, så kommer detta att leda till ökat förtroende för de straffrättsliga systemen i alla medlemsstater, vilket i sin tur kommer att leda till ett effektivare rättsligt samarbete i en anda av ömsesidigt förtroende.

(10) Fem områden har ansetts som lämpliga för tillämpning av gemensamma miniminormer i ett första skede. Dessa är: tillgång till rättsligt biträde, tillgång till tolkning och översättning, garantier för att personer i behov av särskild hänsyn på grund av att de inte kan följa ärendets gång verkligen visas sådan hänsyn, konsulärt bistånd till utländska frihetsberövade och skriftlig information till misstänkta och tilltalade om deras rättigheter.

(11) Detta åtgärdspaket garanterar att utländska misstänktas eller tilltalades rättigheter skyddas även om personen i fråga inte talar eller förstår domstolslandets språk eller saknar kunskaper om hur det straffrättsliga systemet fungerar. Säkerställandet av att utländska misstänkta och tilltalade behandlas korrekt kommer att ha den dubbla

---

44 KOM(2000) 495 slutlig, 29.7.2000, s. 4.

45 EGT L 190, 18.7.2002, s. 1.

46 Rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial, EGT L 196, 2.8.2003, s. 45.

effekten att göra varje medlemsstat mer positivt inställd till andra medlemsstaters rättssystem och förbättra situationen för alla misstänkta och tilltalade i brottmål.

(12) Rätten till rättsligt biträde följer av artikel 6 i människorättskonventionen. Bestämmelserna i detta rambeslut innebär inte något åliggande för medlemsstaterna att gå längre än människorättskonventionen, utan anger endast gemensamma metoder för att följa artikel 6 i konventionen. Det klargörs vid vilken tidpunkt rätten till juridisk rådgivning börjar att gälla och under vilka omständigheter sådan rådgivning bör tillhandahållas kostnadsfritt. I vissa fall innebär kravet på en rättvis rättegång att den tilltalade bör erhålla juridisk rådgivning, oberoende av rätten att sköta sitt eget försvar. Detta anges i rambeslutet, tillsammans med en angivelse av vilka tilltalade som bör erhålla juridisk rådgivning, att juridisk rådgivning skall tillhandahållas av personer med lämpliga kvalifikationer och att kostnaderna för rådgivningen inte får utgöra en alltför stor börda för dessa tilltalade eller personer som står under hans eller hennes försörjningsansvar. Medlemsstaterna är därför skyldiga att se till deras straffrättsliga system helt eller delvis står för kostnaderna för den juridiska rådgivningen under sådana förhållanden.

(13) Även rätten till kostnadsfritt och korrekt språkligt bistånd i form av tolkning och översättning för utlänningar och, om så krävs, för personer som lider av hör- eller talsvårigheter följer av artikel 6 i människorättskonventionen. Bestämmelserna i detta rambeslut innebär inte något åliggande för medlemsstaterna att gå längre än människorättskonventionen, utan anger endast gemensamma metoder för att följa artikel 6 i denna konvention i överensstämmelse med Europadomstolens rättspraxis och för att kontrollera att den tolkning och översättning som tillhandahålls är korrekt.

(14) Skyldigheten att visa särskild hänsyn mot misstänkta som inte kan förstå eller följa ärendets gång är en förutsättning för en rättvis handläggning av brottmål. Om en misstänkt skulle befinna sig i en svag position på grund av sin ålder eller sitt mentala, fysiska eller känslomässiga tillstånd, kan åklagare, brottsbekämpare och domstolar hamna i ett överläge. Därför bör dessa myndigheter vara medvetna om eventuella faktorer som gör den misstänkte sårbar och vidta lämpliga åtgärder för att återställa balansen. Följaktligen har bestämmelserna i rambeslutet utformats för att förbättra ställningen för denna kategori genom att föreskriva vissa särskilda rättigheter.

(15) Frihetsberövade har enligt rambeslutet rätt att utan dröjsmål informera familjemedlemmar, personer som kan likställas med familjemedlemmar och eventuella arbetsgivare om frihetsberövandet, förutsatt att förfarandet inte riskeras genom förmedlingen av sådan information. Det föreskrivs också en rätt att kontakta relevanta konsulära myndigheter. Principiellt handlar det om den frihetsberövades rätt att ha kontakter med omvärlden.

(16) Rätten till konsulärt bistånd följer av artikel 36 i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser, där stater ges rätt att via sina konsulära tjänstemän hålla kontakt med egna medborgare. Enligt bestämmelserna i rambeslutet tillkommer denna rättighet EU-medborgaren, snarare än en stat. Detta torde bidra till ökad insyn och därigenom till större effektivitet. På längre sikt bör dock skapandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där det råder ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna, minska och slutligen undanröja behovet av konsulärt bistånd.

(17) Om misstänkta och tilltalade informeras skriftligen om sina grundläggande rättigheter, leder detta till rättvisare rättsliga förfaranden och bidrar i hög grad till att alla som misstänks eller åtalas för brott är medvetna om sina rättigheter. En person som inte känner till sina rättigheter har naturligtvis svårt att hävda dem. Skriftlig rättighetsinformation till alla misstänkta, i form av ett särskilt meddelande, kommer att råda bot på detta problem.

(18) Det behövs en mekanism för att utvärdera om rambeslutet fungerar effektivt. Medlemsstaterna bör därför samla in och sammanställa information i utvärderings- och övervakningssyfte. Kommissionen kommer att använda den insamlade informationen för att utarbeta rapporter som kommer att offentliggöras. Detta kommer att stärka det ömsesidiga förtroendet, då varje medlemsstat vet att andra medlemsstater respekterar rätten till en rättvis rättegång.

(19) Eftersom målet för den föreslagna åtgärden, nämligen att införa miniminormer för rättssäkerhetsgarantier i brottmål, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan rådet vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 2 i Fördraget om Europeiska unionen och artikel 5 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i den senare artikeln går beslutet inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

(20) Detta rambeslut syftar till att stärka de grundläggande rättigheter och principer som erkänns såsom allmänna gemenskapsrättsliga principer, bland annat i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen och artikel 47–50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Det kan inte leda till motstridiga rättsliga tolkningar av de relevanta bestämmelserna i människorättskonventionen, eftersom hänvisningen till de grundläggande rättigheterna i artikel 6 i EU-fördraget med nödvändighet är betingad av hur dessa tolkas i Europadomstolens rättspraxis.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE

OM VISSA RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER I BROTTMÅL I EUROPEISKA UNIONEN.

Artikel 1

Rättssäkerhetsgarantiernas tillämpningsområde

1. Detta rambeslut innehåller bestämmelser om rättssäkerhetsgarantier som skall tillämpas i alla förfaranden som handläggs i Europeiska unionen i syfte att avgöra om en person har begått ett brott eller för att besluta om följderna av ett erkännande av ett brott. Även överklaganden i sådana förfaranden som anges ovan omfattas av rambeslutet.

   Sådana förfaranden betecknas i fortsättningen som ”brottmål”.

2. Rättssäkerhetsgarantierna skall tillämpas på var och en som misstänks för brott (en misstänkt), från det att personen fråga underrättas av behöriga myndigheter i en medlemsstat om att han eller hon misstänks för brott och fram till dess att slutlig dom har fallit.

Artikel 2

Rätt till juridisk rådgivning

1. En misstänkt som så önskar skall ha rätt att utan dröjsmål erhålla juridisk rådgivning under hela brottmålsförfarandet.

2. En misstänkt skall ha rätt till juridisk rådgivning innan han eller hon besvarar några frågor med anknytning till anklagelsen.

Artikel 3

Skyldighet att tillhandahålla juridisk rådgivning

Utan att det påverkar en misstänkt persons rätt att vägra ta emot juridisk rådgivning och att företräda sig själv vid en rättegång, är det ett krav att vissa misstänkta skall erbjudas juridisk rådgivning för att garantera en rättvis rättegång. Medlemsstaterna skall följaktligen se till att juridisk rådgivning finns tillgänglig för varje misstänkt som

– hålls häktad i avvaktan på rättegång, eller

– anklagas formellt för ett brott där de sakliga eller rättsliga omständigheterna är särskilt komplicerade eller där påföljden är allvarlig, i synnerhet om det i en medlemsstat är föreskrivet fängelse i mer än ett år för brottet, eller

– är föremål för en europeisk arresteringsorder eller en begäran om utlämning eller något annat överlämnandeförfarande, eller

– är underårig, eller

– refaller oförmögen att förstå eller följa ärendets gång på grund av sin ålder eller sitt mentala, fysiska eller känslomässiga tillstånd.

Artikel 4

Skyldighet att se till att den juridiska rådgivningen är effektiv

1. Medlemsstaterna skall se till att endast advokater i den mening som avses i artikel 1.2 a i direktiv 98/5/EG[47] är berättigade att ge sådan juridisk rådgivning som avses i detta rambeslut.

---

47 Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998.

2. Medlemsstaterna skall se till att det finns en mekanism för att byta ut en advokat om den juridiska rådgivningen befinnes vara ineffektiv.

Artikel 5

Rätt till kostnadsfri juridisk rådgivning

1. I de fall där artikel 3 är tillämplig skall kostnaderna för den juridiska rådgivningen bäras helt eller delvis av medlemsstaten, om dessa kostnader skulle innebära orimliga ekonomiska uppoffringar för den misstänkte själv eller de personer som han eller hon har försörjningsansvar för.

2. Medlemsstaterna får i efterhand kontrollera om den misstänkte har tillräckligt stora tillgångar för att kunna bidra till kostnaderna för den juridiska rådgivningen, i syfte att få till stånd en återbetalning av hela eller delar av kostnaderna.

Artikel 6

Rätt till kostnadsfri tolkning

1. Medlemsstaterna skall se till att en misstänkt som inte förstår eller talar rättegångsspråket erhåller kostnadsfri tolkning, för att garantera en rättvis rättegång.

2. Medlemsstaterna skall se till att den misstänkte om nödvändigt erhåller kostnadsfri tolkning av juridisk rådgivning under hela det straffrättsliga förfarandet.

3. Rätten till fri tolkning skall gälla även för personer med hör- eller talsvårigheter.

Artikel 7

Rätt till kostnadsfri översättning av relevanta handlingar

1. Medlemsstaterna skall se till att en misstänkt som inte förstår eller talar rättegångsspråket erhåller kostnadsfri översättning av alla relevanta handlingar, för att garantera en rättvis rättegång.

2. Beslut om vilka handlingar som behöver översättas skall fattas av behöriga myndigheter. Den misstänktes advokat får begära översättning av ytterligare handlingar.

Artikel 8

Korrekt översättning och tolkning

1. Medlemsstaterna skall se till att de översättare och tolkar som anlitas är tillräckligt kvalificerade för att kunna tillhandahålla korrekt översättning och tolkning.

2. Medlemsstaterna skall se till att det finns en mekanism för att byta ut den berörda tolken eller översättaren om översättningen eller tolkningen befinnes vara bristfällig.

Artikel 9

Inspelning av rättegången

Medlemsstaterna skall i de fall brottmålsförfarandet genomförs med hjälp av en tolk se till att det görs en ljud- eller videoinspelning för att garantera kvalitetskontroll. Vid en eventuell tvist om kvaliteten på tolkningen skall en kopia tillhandahållas parterna. Kopian får endast användas för att kontrollera huruvida tolkningen är korrekt.

Artikel 10

Rätt till särskild hänsyn

1. Medlemsstaterna skall se till att en misstänkt som inte kan förstå eller följa ärendets gång på grund av sin ålder eller sitt mentala, fysiska eller känslomässiga tillstånd skall visas särskild hänsyn, i syfte att garantera en rättvis rättegång.

2. Medlemsstaterna skall se till att de behöriga myndigheterna är skyldiga att beakta och skriftligen notera eventuella behov av särskild hänsyn under hela brottmålsförfarandet, så snart det förekommer någon indikation på att artikel 10.1 är tillämplig.

3. Medlemsstaterna skall se till att eventuella åtgärder till följd av denna rättighet protokollförs.

Artikel 11

Rättigheter för misstänkta som är berättigade till särskild hänsyn

1. Medlemsstaterna skall se till att det görs en ljud- eller videoinspelning av eventuella förhör med personer som är berättigade till särskild hänsyn. Vid en eventuell tvist skall en kopia tillhandahållas parterna.

2. Medlemsstaterna skall se till att sjukvård tillhandahålls när så krävs.

3. I lämpliga fall skall särskild hänsyn innefatta rätten att ha en tredje person närvarande under polis- eller domstolsförhör.

Artikel 12

Rätt att kommunicera

1. En misstänkt som häktas skall ha rätt att informera familjemedlemmar, personer som kan likställas med familjemedlemmar och eventuella arbetsgivare utan dröjsmål.

2. De behöriga myndigheterna får kommunicera med sådana personer som avses i artikel 12.1 genom att använda lämpliga mekanismer, även konsulära myndigheter om den misstänkte är medborgare i en annan stat och han eller hon så önskar.

Artikel 13

Rätt att kommunicera med konsulära myndigheter

1. Medlemsstaterna skall se till att en häktad utlänning har rätt att utan dröjsmål informera hemlandets konsulära myndigheter om häktningen och att kommunicera med dessa myndigheter, om han eller hon så önskar.

2. Medlemsstaterna skall se till att en häktad person som inte vill ha bistånd från hemlandets konsulära myndigheter erbjuds bistånd från en erkänd internationell människorättsorganisation.

3. Medlemsstaterna skall se till att en person som är varaktigt bosatt i en EU-medlemsstat utan att vara medborgare där har rätt att få bistånd från den medlemsstatens konsulära myndigheter under samma förutsättningar som medlemsstatens egna medborgare, om personen har goda skäl för att inte vilja ha bistånd från sitt hemlands konsulära myndigheter.

Artikel 14

Skyldighet att skriftligen informera misstänka om deras rättigheter – rättighetsinformation

1. Medlemsstaterna skall se till alla misstänkta görs medvetna om de rättssäkerhetsgarantier som är av direkt betydelse för dem genom ett skriftligt meddelande om dessa rättigheter. Denna information skall inbegripa, men inte vara begränsad till, de rättigheter som föreskrivs i detta rambeslut.

2. Medlemsstaterna skall se till att det finns en standardöversättning av rättighetsinformationen till alla officiella gemenskapsspråk. Översättningarna skall utarbetas centralt och utfärdas till behöriga myndigheter för att säkerställa att samma text används i hela den berörda medlemsstaten.

3. Medlemsstaterna skall se till att polisstationer har sådana skriftliga meddelanden med rättighetsinformation på de officiella gemenskapsspråken tillgängliga, så att en person som gripits kan erbjudas en kopia på ett språk som han eller hon förstår.

4. Medlemsstaterna skall ställa som krav att rättighetsinformationen undertecknas av både den berörda polistjänstemannen och den misstänkte, om den senare så vill, som bevis på att informationen har erbjudits, överlämnats och mottagits. Rättighetsinformationen bör finnas i dubbla exemplar; en (undertecknad) kopia som behålls av polistjänstemannen och en (undertecknad) kopia som behålls av den misstänkte. En anteckning om att rättighetsinformation har erbjudits och om huruvida den misstänkte har gått med på att underteckna den bör föras in i protokollet.

Artikel 15

Utvärdering och övervakning av rambeslutets effektivitet

1. Medlemsstaterna skall underlätta insamlandet av den information som behövs för att utvärdera och övervaka tillämpningen av detta rambeslut.

2. Utvärderingen och övervakningen skall ske under tillsyn av Europeiska kommissionen, som skall sammanställa rapporter om utvärderings- och övervakningsarbetet. Dessa rapporter får offentliggöras.

Artikel 16

Skyldighet att samla in uppgifter

1 För att utvärdering och övervakning av tillämpningen av bestämmelserna i detta rambeslut skall kunna ske, skall medlemsstaterna se till att det finns uppgifter som till exempel relevant statistik och att dessa uppgifter hålls tillgängliga, bland annat i fråga om följande:

(a) Det totala antalet personer som förhörts i samband med en brottsutredning, antalet personer som åtalats för brott samt antalet fall där juridisk rådgivning givits och i hur många av dessa fall rådgivningen varit helt eller delvis kostnadsfri.

(b) Antalet personer som förhörts i samband med en brottsutredning, vilkas kunskaper i rättegångsspråket varit sådana att det krävts tolkning vid polisförhör. Det bör anges hur fördelningen mellan nationaliteter ser ut och hur många personer som behövt teckentolkning.

(c) Antalet personer som förhörts i samband med en brottsutredning, vilka varit utländska medborgare och för vilkas räkning konsulärt bistånd begärts. Antalet utländska misstänkta som vägrat ta emot konsulärt bistånd bör anges, liksom de misstänktas fördelning på nationaliteter.

(d) Antalet personer som åtalats och för vilkas räkning tolkningsbiträde begärts före eller under rättegången och/eller eventuell överprövning. Även fördelningen på nationaliteter och språk bör anges.

(e) Antalet personer som åtalats och för vilkas räkning biträde från en översättare begärts för översättning av handlingar före eller under rättegången och/eller eventuell överprövning. Även fördelningen på nationaliteter och språk bör anges. Antalet personer i behov av en teckentolk bör anges.

(f) Antalet personer som förhörts och/eller åtalats i förbindelse med ett brott, vilka bedömts vara oförmögna att förstå eller följa ärendets gång på grund av sin ålder eller sitt fysiska, psykiska eller känslomässiga tillstånd, samt statistik om vilken typ av särskild hänsyn som beviljats.

(g) Antalet meddelanden med rättighetsinformation som överlämnats till misstänkta och uppgifter om vilka språk de var utformade på.

2. Utvärdering och övervakning skall genomföras regelbundet, genom analys av uppgifter som tillhandahålls för det ändamålet och som samlas in av medlemsstaterna i enlighet med denna artikel.

Artikel 17

Bevarande av skyddsnivån

Ingenting i detta rambeslut skall ses som en begränsning av eller ett avsteg från förmånligare rättigheter och rättssäkerhetsgarantier som eventuellt föreskrivs i vissa medlemsstaters lagstiftning.

Artikel 18

Genomförande

1. Medlemsstaterna skall ha vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut före den 1 januari 2006.

2. Senast vid denna tidpunkt skall medlemsstaterna till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning.

3. Kommissionen skall senast den 30 juni 2006 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet, med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut och vid behov åtföljd av relevanta förslag till lagstiftning.

4. På grundval av kommissionens rapport skall rådet bedöma i vilken utsträckning medlemsstaterna har följt bestämmelserna i detta rambeslut.

5. Regelbunden utvärdering och övervakning av hur bestämmelserna i detta rambeslut fungerar kommer att genomföras i enlighet med artikel 15 ovan.

Artikel 19

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdad i Bryssel [...]

På rådets vägnar
Ordförande
[...]

Bilaga A

kopia till den misstänkte/kopia till protokollet

Rättighetsinformation på [ange språk]

Ni [namn] misstänks för [ange brott].

A. Rättighetsinformation i enlighet med rådets rambeslut …/…/RIF av den …

Enligt EU-lagstiftningen skall alla medlemsstater i unionen tillämpa miniminormer i fråga om vissa rättigheter. Dessa rättigheter förtecknas nedan, tillsammans med de nationella bestämmelser som reglerar tillämpningen av rättigheterna och som ibland föreskriver ett förmånligare skydd.

1. **Juridisk rådgivning** [se fotnot[48]]

2. **Rätt till en tolk** [se fotnot]

3. **Rätt till översättning av relevanta handlingar** [se fotnot]

4. **Särskild hänsyn** [se fotnot]

5. **Kommunikation** [se fotnot]

B. Övriga rättigheter

Enligt den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som du befinner dig i omfattas du av följande rättssäkerhetsgarantier.

[48] Här bör medlemsstaterna föra in texten till de bestämmelser i nationell lagstiftning som reglerar rättigheten i fråga, inklusive genomförandebestämmelserna för de gemensamma miniminormerna enligt rambeslutet och eventuella bestämmelser som är förmånligare än miniminormerna.

[I detta avsnitt skall eventuella andra rättigheter än de som anges i ruta A tas upp. Utrymmet fylls i av medlemsstaterna själva]

Undertecknat: …….. Den ansvarige tjänstemannen

…….. Den gripne

Datum:

Detta meddelande har upprättats i två exemplar, ett för den misstänkte och ett för protokollet.